

**Očekávané výstupy
jako přechod od seriálního k integrálnímu
kódu konstrukce učiva:
analýza koherence učebnic a RVP ZV**

Petr Knecht, Veronika Lokajíčková

Struktura prezentace

1. Učebnice jako podpůrný faktor implementace kurikulární reformy
2. Příležitosti k učení v učebnicích jako prostředek k etablování nové kultury vyučování a učení
3. Metodologie výzkumu
4. Výsledky výzkumu
5. Diskuse a závěr

Učebnice jako podpůrný faktor implementace reformy

Učebnice jsou při výuce používány v relativně velké míře.

Očekává se, že by jejich role při zavádění nových kurikulárních koncepcí měla být poměrně významná.

Učebnice by měly být materiálem, který specifikuje a interpretuje kurikulární obsahy a strukturuje je způsobem, který je vhodný pro vyučování a učení.

Příležitosti k učení v učebnicích jako prostředek k etablování nové kultury vyučování a učení

Nová kultura vyučování a učení jako jeden z příslibů kurikulární reformy.

Učebnice mohou sloužit jako prostředek k etablování nové kultury vyučování a učení ve školních třídách.

Dosahování cílů vzdělávání do jisté míry závisí na kvantitě a kvalitě dostupných příležitostí k učení, reprezentovaných např. učebními úlohami v učebnicích.

Metodologie výzkumu

Cíl výzkumu

- zjistit, v jakých ohledech učební úlohy ve vybraných učebnicích regionálního zeměpisu pro základní školy směřují k rozvíjení a dosahování očekávaných výstupů tematického okruhu učiva Regiony světa v RVP ZV.

Dílčí cíle:

- posoudit, zda učební úlohy ve vybraných učebnicích směřují k naplnění požadavků vybraných očekávaných výstupů,
- porovnat vybrané učebnice zeměpisu z hlediska jejich potenciálu naplňovat požadavky vybraných očekávaných výstupů.

Výzkumný vzorek

- 399 učebních úloh ve vybraných učebnicích regionálního zeměpisu z nakladatelství Fraus, Nová Škola a SPN
- učební úlohy analyzovány na příkladu tematického celku učiva Afrika

Metoda sběru dat: transkripce

Metody analýzy dat: metoda kvalitativní obsahové analýzy

- vlastní kategoriální systém, výchozí komponent očekávané výstupy jak jsou formulovány v RVP ZV, výstupy pro naši potřebu upraveny
- třístupňová hodnotící škála: (0) – úloha nemá potenciál vést k rozvíjení očekávaného výstupu nebo ho má pouze v případě složitější didaktické intervence učitele; (1) – úloha má potenciál vést k rozvíjení očekávaného výstupu pouze v případě jednodušší didaktické intervence učitele; (2) – úloha jednoznačně vede k rozvíjení očekávaného výstupu

Kategorie	Indikátory očekávaného výstupu
A	<i>Žák rozlišuje vybrané přírodní a společenské charakteristiky a (na jejich základě)...</i>
	<u>Aa</u> ... vymezuje a lokalizuje světadíly, oceány a (makro) regiony.
	<u>Ab</u> ... porovnává (makro) regiony a modelové státy.
	<u>Ac</u> ... hodnotí (makro) regiony a modelové státy.
B	<u>Ba</u> Žák lokalizuje na mapách rozvojová jádra a periferní zóny...
	<u>Bb</u> ... a zdůvodní jejich lokalizaci.
C	<u>Ca</u> Žák identifikuje vybrané přírodní a společenské změny a prostorové interakce ve vybraných regionech světa...
	<u>Cb</u> ... a zvažuje jejich příčiny.

Výsledky výzkumu

- vybrané učebnice vykazují podobné % výsledky
- téměř 60 % analyzovaných učebních úloh v každé učebnici nevede k rozvíjení žádného z indikátoru vybraného očekávaného výstupu
- 41 % učebních úloh má potenciál rozvíjet nebo jednoznačně vede k rozvíjení jednoho ze zkoumaných indikátorů vybraného očekávaného výstupu, ale jednoznačně vede k rozvíjení indikátoru už méně než 30 % učebních úloh
- v obecné míře se nejvíce učebních úloh vyskytuje v kategorii A (94 učebních úloh)
- výsledky analýzy hovoří nejlépe ve prospěch učebnice nakladatelství SPN (47,06 % učebních úloh má potenciál rozvíjet nebo jednoznačně vede k rozvíjení ...)

Diskuse a závěry

Některé očekávané výstupy RVP ZV jsou poměrně obtížně empiricky i didakticky uchopitelné.

Námi realizovaný výzkum ukázal, že vybrané očekávané výstupy nejsou v učebnicích rozvíjeny v dostatečné míře, navzdory tomu, že se jedná o závazné výstupy základního vzdělávání.

Učebnice tak neplní roli zprostředkovatele reformních idejí mezi státním kurikulem a školní výukou.

